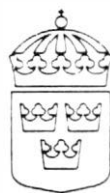

Motion till riksdagen

1989/90:L14

av Rolf Dahlberg m.fl. (m)

med anledning av prop. 1989/90:89 om ny konsumentköplag

Mot.
1989/90
L14-16

I propositionen läggs fram förslag till en ny konsumentköplag. I vissa viktiga avseenden finner vi de föreslagna lösningarna olämpliga. I flera fall rimmar propositionens förslag illa med hittills rådande rättsliga principer inom köprätten. Detta medför inte endast att ena parten i ett avtalsförhållande belastas på ett omotiverat sätt, utan också att rättsosäkerheten kan öka inom handeln.

Skadestånd

Enligt propositionen skall vid säljarens dröjsmål och fel i varan säljaren vara skadeståndsansvarig för sådant som ligger inom hans kontrollsfär (kontrollansvar). Detta innebär en förändring jämfört med nu gällande konsumentköplag, vilken föreskriver ett så kallat exculpationsansvar för säljaren. Såsom bl. a. juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet påpekar kommer resultatet i allmänhet dock att bli detsamma. Även i propositionen om ny allmän köplag har skadeståndsansvaret byggts på ett s. k. kontrollansvar, vilket överensstämmer med reglerna i 1980 års FN-konvention. Mot denna bakgrund är vi beredda att godta att principen kommer till användning även i en ny konsumentköplag.

Vi finner dock anledning att reagera mot propositionens förslag vad gäller skadeståndsskyldighetens omfattning. Enligt propositionen skall säljarens skadeståndsskyldighet vid dröjsmål och fel i varan i princip omfatta köparens alla förluster till följd av säljarens avtalsbrott. Enligt vår mening finns det anledning att förbättra konsumentens ställning vad gäller rätt till skadestånd. I likhet med ett flertal remissinstanser, exempelvis allmänna reklamationsnämnden, anser vi emellertid att skadeståndsskyldigheten har gjorts väl omfattande.

Enligt propositionen skall köparen kunna erhålla ersättning för bl. a. kostnad för täckningsköp och förlorad arbetsförtjänst. Såsom framgår av ett flertal remissyttranden är detta att lägga en omotiverat tung börda på säljaren. Det kommer vidare att uppstå svårigheter i den praktiska rättstillämpningen då det blir fråga om att bestämma vilken ersättning köparen är berättigad till.

Det finns mot denna bakgrund starka skäl att begränsa säljarens skadeståndsskyldighet. Det kan ske, såsom allmänna reklamationsnämnden fram-

hållit, genom att man i lagtexten (30 §) anger att skadeståndet skall omfatta *skäligen* ersättning för de olika slagen av förlust. Detta leder inte endast till att säljarens skadeståndsansvar hålls på en rimlig nivå. Det vidgar även möjligheterna till att parterna kommer överens om lämplig ersättning utan att rättsliga åtgärder behöver tillgripas från någondera partens sida. Motsvarande ändring bör göras i kommunaltjänstlagen.

Produktansvar

Enligt propositionen skall säljarens ansvar för skador på grund av fel i varan omfatta även skador som på grund av fel i den sålda varan uppkommer på annan egendom som tillhör köparen eller någon medlem i dennes hushåll och är avsedd huvudsakligen för enskilt ändamål.

Det saknas för närvarande särskilda lagregler om produktansvar. Förslaget till ny allmän köplag omfattar inte heller sådana skador. I justitiedepartementet förbereds emellertid för närvarande lagstiftning om produktansvar. Enligt departementschefen är det "mest praktiskt att säljarens skadeståndsansvar för sådana produktskador inordnas i det köprättsliga ansvaret". Ersättningsrätten skall dock icke omfatta personskador till följd av skadebringande egenskaper hos en såld produkt.

Vissa remissinstanser har riktat kritik mot förslaget. Fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet framhåller att det är en mycket stor risk för att detaljister kommer att komma i kläm, därför att de inte kommer att kunna återföra ansvaret på tillverkaren eller leverantören av produkten. Leverantörerna har nämligen ofta friskrivit sig från skyldigheten att ersätta indirekt skada. Styrelsen avstyrker därför att säljaren görs strikt ansvarig för produktskador.

Även produktåterkallelsekommittén avråder från förslaget. Kommittén understryker att ett strängt produktansvar ger tillverkare och importörer starka motiv för att öka produktsäkerheten och för att, när en farlig produkt har kommit ut på marknaden, vidta effektiva återkallelseåtgärder. Enligt kommittén kan den särreglering som nu föreslås på ett olyckligt sätt bryta mot tendensen att placera ansvaret i första hand på tillverkare och importörer.

Vi menar att den ovan anförda kritiken har fog för sig. Det finns vidare starka skäl att avvakta med reglering om produktansvar tills nuvarande arbete om produktansvar avslutats i justitiedepartementet. Självfallet måste vidare hänsyn tas till det arbete på produktansvarsområdet som bedrivs inom EG.

Avbeställning

Enligt propositionen skall konsumenten ha en i princip ovillkorlig möjlighet att avbeställa en vara innan den har avlämnats. Detta förslag innebär en nyhet. Varken 1905 års allmänna köplag eller den gällande konsumentköplagen innehåller några bestämmelser om avbeställning. Enligt förslaget till ny allmän köplag skall köparen ha möjlighet att under vissa förutsättningar avbeställa en vara som skall tillverkas eller skaffas särskilt för honom. Propositionens förslag innebär att det införs en generell möjlighet för konsumenten att alltid avbeställa en vara innan den har avlämnats.

Enligt propositionen skall säljaren ha rätt till ersättning för de särskilda kostnader som kan hänföras till avtalet och avbeställningen eller en hävning samt med ett "skäligt" belopp för förlust i övrigt. Det innebär bl.a. att säljaren endast får viss kompensation för utebliven vinst på affären. Ersättningen skall således normalt inte motsvara hela det överskott som skulle ha uppstått för säljaren om köpet hade fullgjorts. T. o. m. om säljaren har hävt köpet med anledning av att köparen kommit i dröjsmål med betalningen skall säljarens ersättning bestämmas på motsvarande sätt.

Vi motsätter oss propositionens förslag i denna del. Flera remissinstanser har kritiserat förslaget. Exempelvis Sveriges domareförbund, kommerskollegium och vissa näringslivsorganisationer framhåller att det är fråga om ett avsteg från principen att avtal skall hållas. Vi hävdar att denna princip torde ha stark förankring i det allmänna rättsmedvetandet.

Kritik kan också riktas mot de ersättningsregler som propositionen innehåller. Exempelvis juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet tar avstånd från tanken att säljaren inte normalt, inte ens då han vidtagit alla de åtgärder som ankommer på honom för att avtalet skall kunna fullgöras, bör vara berättigad till ersättning för hela sin förlust. Styrelsen påpekar också att inga kostnader av oöverlagda köp bör övervältras på andra konsumenter, vilket blir fallet om säljaren inte får ta ut sin normala vinst när han utfört alla åtgärder på vilka vinstpåslaget baseras. Vi vill erinra om att den allmänna huvudprincipen är att skadestånd skall utgå för det s. k. positiva kontraktsintresset, dvs. den som drabbas av avtalsbrott skall i princip försättas i samma ekonomiska ställning som han hade haft om han hade fått avtalsenlig fullgörelse. Det är således en grundläggande avtalsrättslig princip som frångås i propositionen. Mot denna bakgrund bör propositionens förslag i denna del avslås.

Anspråk mot näringsidkare i tidigare led

Enligt propositionen skall köparen kunna rikta anspråk på grund av fel i varan mot en näringsidkare i tidigare säljled som har överlåtit varan för vidareförsäljning om säljaren är på obestånd, har upphört med sin näringsverksamhet eller inte kan anträffas. Köparen skall kunna rikta sådana krav till alla tidigare led i säljkedjan, från tillverkaren till säljarens leverantör. Reklamationsfristen kommer i dessa fall att räknas från konsumentens förvärv av varan från säljaren.

Flera remissinstanser har framhållit att förslaget är oklart och att frågor står obesvarade. Juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet påpekar att förslaget medför att exempelvis en tillverkare får sin rättsställning i hög grad påverkad av vad som händer i senare led, som han inte kan råda över. Styrelsen ifrågasätter om det är så angeläget att ett bakre led blir ansvarigt mot konsumenten då det inte finns någon direkt affärsgemenskap mellan detta led och säljaren. Såsom även framgår av propositionen blir det för ett bakre led osäkert när ett ansvar för sålda varor slutligt upphör, eftersom den saken blir beroende av hur lång tid varan befinner sig hos olika näringsidkare i senare led innan den slutligen förvärvas av en konsument.

Sammantagna talar dessa skäl för att någon sådan möjlighet som proposi-

tionen föreslår inte bör öppnas för köparen. I konsekvens med detta ställningsstagande bör därmed inte heller propositionens förslag vad gäller ändring i lagen (1914:45) om kommission, handelsagentur och handelsresande genomföras.

Mot. 1989/90
L14

Särskilda frågor

I 17 § regleras vad som skall gälla om en vara har sålts i "befintligt skick". Enligt förslaget skall en sådan vara anses felaktig om den "är i sämre skick" än köparen med hänsyn till varans pris och övriga omständigheter med fog har kunnat förutsätta. I konsumentköpsutredningens lagförslag (12 §) föreskrevs att godset skulle anses felaktigt "om det är i väsentligt sämre skick" än köparen haft anledning att förutsätta. Denna lydelse överensstämde med vad som skall gälla enligt köplagen.

Enligt vår mening är det olyckligt att väsentlighetsrekvisitet inte finns med i förslag till konsumentköplag. Att ett och samma uttryck skall tolkas på olika sätt beroende på om det är köplagen eller konsumentköplagen som gäller måste skapa förvirring och rättsosäkerhet. Riksdagen bör därför besluta att då en vara sålts i "befintligt skick" skall den anses felaktig endast om den är i väsentligt sämre skick än vad köparen haft anledning att utgå ifrån.

Enligt propositionens lagförslag (20 §) skall frågan om varan är felaktig bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet när den avlämnas. Den avgörande tidpunkten är således *inte* när risken för varan går över på köparen, utan när varan avlämnas.

Bl.a. Sveriges advokatsamfund riktade kritik mot denna lösning under remissbehandlingen. Samfundet anförde bl.a.: "Samfundet vill påpeka att det är tveksamt om det överensstämmer med det allmänna rättsmedvetandet att säljaren skall stå fara för godset även om köparen är i dröjsmål med att avhämta detta."

Även lagrådet har kritiserat förslaget. Lagrådet har bl.a. anført: "Det finns inte någon anledning att bedöma frågan om varan är behäftad med fel med utgångspunkt i förhållandena vid annan tidpunkt än då risken för varan går över på köparen." Lagrådet har föreslagit att orden "när den avlämnas" i första stycket 20 § byts ut mot "när risken för varan går över på köparen". Vi delar denna uppfattning. Riksdagen bör därför besluta att ändra det aktuella lagrummet på det sätt vi föreslagit.

Det bör ankomma på vederbörande utskott att utforma erforderlig lagtext i de fall sådan krävs.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att köparen skall ha rätt till skälig ersättning för den skada han lider genom att en vara är felaktig,
2. att riksdagen beslutar att köparen skall ha rätt till skälig ersättning för den skada han lider genom att en tjänst är felaktig,
3. att riksdagen beslutar att frågan om produktansvar inte skall regleras i ny konsumentköplag,

4. att riksdagen avslår propositionens förslag gällande konsumentens ovillkorliga möjlighet att avbeställa en vara,

5. att riksdagen beslutar att säljaren skall ha rätt till ersättning för vinst som han förlorar på grund av avbeställning från köparens sida eller hävning då köparen kommit i betalningsdröjsmål.

6. att riksdagen avslår propositionens förslag i vad gäller att en köpare skall kunna rikta anspråk på grund av fel i vara mot en näringsidkare i tidigare säljled.

7. att riksdagen avslår propositionens förslag vad gäller ändring i lagen (1914:45) om kommission, handelsagentur och handelsresande.

8. att riksdagen beslutar att då en vara sålts i befintligt skick skall den anses felaktig endast om den är i väsentligt sämre skick än vad köparen haft anledning att utgå ifrån.

9. att riksdagen beslutar att frågan om huruvida en vara är felaktig skall bedömas med hänsyn till dess beskaffenhet när risken för varan går över på köparen.

Mot. 1989/90

L14

Stockholm den 20 mars 1990

Rolf Dahlberg (m)

Jerry Martinger (m)

Göthe Knutson (m)

Birgit Henriksson (m)

Göran Ericsson (m)

Inger Koch (m)

Carl G Nilsson (m)

Allan Ekström (m)

Ewy Möller (m)

Charlotte Cederschiöld (m)

Filip Fridolfsson (m)

Eva Björne (m)